

УДК 811.161.2'373.47]:355.01

МОВЛЕННЄВА ТА СТРУКТУРНА РЕАЛІЗАЦІЯ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ ПОМСТА В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Любов Летюча
Юрій Друзь

*Університет Григорія Сковороди в Переяславі
кафедра іноземної філології, перекладу та методики навчання
вул. Сухомлинського, 36, кв. 54, 08401, Переяслав, Україна
тел.: 050 413 08 40*

ел. пошта: letinna@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-0481-850X>

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
кафедра іноземних мов*

вул. Олени Теліги, 3, кв. 47, 04112, Київ, Україна

тел.: 067 274 60 16

ел. пошта: y.m.druz@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8736-3629>

Проблема дослідження емоцій як одного з провідних напрямів у сьогочасному мовознавстві останнім часом піддається активному переосмисленню. Емоції конституують психічне життя людини, а емоційні концепти є тими ментальними одиницями, за допомогою яких ми усвідомлюємо свої психічні переживання й відчуття та визначаємо пізнавальну й комунікативну діяльність людини.

У статті проаналізований емоційний концепт ПОМСТА як результат складного процесу освоєння українцями мовної та позамовної дійсності. Позамовною дійсністю для українців сьогодні є повномасштабна російсько-українська війна, що вимагає від них неабияких емоційних зусиль. Емоційний концепт ПОМСТА як структурно-сміслові утворення для репрезентації знань про емоції залишається поза увагою дослідників, особливо як самостійний об'єкт вивчення. Відтак висунення емоційного концепту в центр уваги дослідження в умовах екстремальної невизначеності засвідчує доцільність та актуальність розвідки.

У структурі аналізованого концепту виокремлено взаємопов'язані між собою три складові його організації: актуальна, образна та оцінна, які актуалізуються в дискурсах новинних стрічок українських онлайн-медіа шляхом номінації, евфемізації та експресії. Унаслідок аксіологічної природи концепту, оцінна складова демонструє тісний зв'язок з актуальною та образною. Основна актуальна складова концепту ПОМСТА визначена дефінітивним аналізом імені концепту та визначає негативні або нейтральні позиції щодо прямої оцінки в категоріях добра і зла.

Продемонстровано, що будь-який концепт знаходиться в постійному русі, зазнає змін у своїй інтерпретації залежно від конкретно-історичного періоду. Тому аналіз фактичного мовленнєвого матеріалу періоду повномасштабної російсько-української війни засвідчив зміну інтерпретації оцінної складової концепту ПОМСТА. Нейтральний або негативний оцінний компонент перестає бути релевантним та змінює свою якість на позитивну як домінуючу в емоційному світі сьогоднішніх українців, що підтверджує нестабільність та змінність концепту та кваліфікує його як національно-культурний, етномаркований.

Ключові слова: емоційний концепт, структурна організація концепту, мовленнєва репрезентація концепту, російсько-українська війна.

DOI:

Постановка проблеми. Накопичений традиційною лінгвістикою, емоціологією, лінгвокультурологією досвід вивчення емоцій останнім часом піддається активному переосмисленню. “Страх, гнів і тривога, біль, огида та розпач, а ще розгубленість, безсилля, сором, провина, апатія й смуток, радість, збудження – всі ці емоції нормально відчувати в цій ненормальній ситуації, яку маємо тепер” [11].

Цей процес переосмислення, що, зокрема, пояснюється особливим станом українців під час російсько-української війни, відкриває перед науковцями широкі перспективи для дослідження психологічного світу людини з лінгвокогнітивних та лінгвокультурологічних позицій. Ці позиції, у свою чергу, орієнтовані на вивчення проблеми концептуалізації емоцій у зв'язку з участю в цьому процесі мови як феномена, здатного фіксувати пізнавальний досвід і вносити у світ людини аксіологічні смисли, що детермінують її предметно-практичну та комунікативну діяльність. Це також підтверджується теоретичними положеннями, які фіксують наукові розвідки: “1) емоції притаманні мові та мовленню (так само, як і свідомості/мисленню); 2) емоція і когніція взаємопов'язані; 3) емоції комунікативні; 4) емоції міжкультурні, міжпоколінні; 5) емоції семіотичні, кодуються знаками національних мов і транслюються за допомогою мовлення” [5 : 151].

Емоційний концепт є результатом складного процесу освоєння людиною мовної та позамовної дійсності. Позамовною дійсністю для українців сьогодні є російська агресія, що вимагає від них неабияких емоційних зусиль. Відтак висунення емоційного концепту в центр уваги дослідників в умовах екстремальної невизначеності вважаємо доцільним та актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості репрезентації емоцій українськими користувачами соціальних мереж за допомогою концепту ВІЙНА представила у своїй роботі Т. Храбан [10]. Теоретичні засади поняття «емоційний концепт» знаходимо в роботі О. Кольцової, Т. Крисанової [5 ; 7] та ін. На фоні теоретичного дослідження феномену емоційного концепту здійснено цілу низку наукових доробок, у яких висвітлюються питання стратифікації, систематизації репрезентації мовних засобів емоцій українськомовних текстів, стилістична характеристика емоційно маркованих одиниць, способи мовної концептуалізації, різноаспектне вивчення структурної організації та питань кодування, рівневого представлення емоційного концепту (І. Бочарова, Г. Василенко, О. Гірняк, Н. Ковальська, З. Комарова, Л. Летюча, О. Малярчук, К. Мізін, Ю. Шамаєва, В. Яригіна та ін.). Серед іноземних дослідників заслуговують на увагу роботи К. Ноemann, F. Xu, L. Barrett, S. Coulson, P. Niedenthal, P. Winkielman та ін.

Виокремлення раніше не з'ясованих частин загальної проблеми. Водночас емоційний концепт ПОМСТА як структурно-сміслові утворення для репрезентації знань про емоції залишається поза увагою дослідників, особливо як самостійний об'єкт вивчення.

Загальновідомо, що будь-який концепт знаходиться в постійному русі, зазнає змін у своїй інтерпретації залежно від конкретно-історичного періоду. Завдяки цьому, концепти схильні до будь-яких змін середовища: соціальних, культурних, історичних: “... в кожний певний історико-часовий період відносна вага цих смислів може різнитися залежно від того, що є найважливішим для конкретного випадку психоемоційного стану особистості та суспільства” [10 : 169]. Не виключенням є і емоційні концепти, що визначило **мету нашого дослідження**: урахуовуючи здатність до мінливості, охарактеризувати особливості мовленнєвого та структурного прояву емоційного концепту ПОМСТА в контексті повномасштабної російсько-української війни. Реалізація мети передбачає виконання наступних **завдань**:

- 1) визначити суть поняття ‘емоційний концепт’;
- 2) на прикладі новинних дискурсів українських онлайн-медіа охарактеризу-

вати особливості мовленнєвого та структурного прояву концепту ПОМСТА в контексті повномасштабної російсько-української війни;

3) продемонструвати нестійкість оцінної складової аналізованого концепту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептуальні ознаки виявляються через семантику мови. Значення лексем, фразеологізмів, пропозицій, текстів слугують джерелом знань про зміст тих чи інших концептів. Концепти репрезентуються словами, проте вся сукупність мовних засобів не дає повної картини цієї ментальної одиниці. Само слово своїм значенням у мові представляє лише частину концепту, що спонукає звертатися до синонімії слова, аналізу текстів, щоб сукупно презентувати зміст досліджуваного концепту.

Предметом нашої розвідки є емоційний концепт ПОМСТА як важлива складова мовної картини українця протягом російської агресії, розпочатої з 2014 року та гіперактуалізованої з початком повномасштабної війни 24 лютого 2022 року.

Методи, що використовуються в цьому дослідженні, включають аналіз словникових дефініцій та контекстуальний аналіз мовлення дискурсів, присвячених висвітленню війни. Матеріалом для дослідження слугували тексти новинних стрічок українських онлайн-медіа, а також відповідні статті тлумачних, фразеологічних, синонімічних словників.

Щодо визначення поняття ‘емоційний концепт’ слід зазначити, що на сьогодні єдина, загальноприйнята дефініція відсутня. Водночас з-поміж інших типів концептів характеристиками емоційного концепту, як різновиду культурного концепту, більшість науковців вважають “образність, ціннісний і метафоричний характер, тісний зв’язок з культурними і моральними цінностями, ситуативну обумовленість” [7 : 75]. Ядром емоційних концептів є базові емоції. У них домінують ціннісні та образні елементи концепту. Вони формують емоційний простір тексту, який містить певну емоційну інформацію, організовану у певну модель емоційної ситуації або, в іншій термінології, сценарій емоцій.

Як робоче нам імпонує наступне визначення емоційного концепту: “складний динамічний структурно-смісловий конструкт людської свідомості, який зберігає досвід етнокультурного, соціокультурного та індивідуального характеру мовця про виокремлений фрагмент емоційного буття людини та відбивається в семантичному просторі мови” [1]. Слід зазначити, що ми погоджуємося з науковцями, які не диференціюють та вважають синонімічними поняття ‘емоції’, ‘почуття’, ‘емоційний стан’, ‘душевний стан’, ‘внутрішній стан’, оскільки сьогодні відсутня одностайність серед дослідників щодо цього питання [6].

Наразі існують різні підходи до визначення структурної організації концепту. Ми поділяємо думку науковців (до прикладу, Т. Вільчинської), які зазначають, що більшість науковців щодо структури концепту мають спільне бачення та виокремлюють три складові: “актуальне (репрезентує повсякденні знання, утілені в мовних дефініціях, елементи наукового знання й загальної ерудиції та стереотипні і прототипні структури); образне (включає внутрішні форми мовних одиниць й образи, закріплені в авторських або фольклорних прецедентних текстах) та оцінне (зближує концепт з філософською категорією оцінки, але, на відміну від останньої, увагу акцентує не лише на позитивних цінностях, а й на антицінностях)” [3].

Вихідна суть концепту розкривається через ознаку, покладену в основу номінації. Будь-який концепт повинен об’єктивуватися через ключове слово-репрезентант, яке фіксується лексикографічними джерелами та є пропозиційним знанням,

розкриває логіко-предметний його зміст та є актуальним у структурі концепту. Оскільки будь-яка емоція часто аксіологічна, актуальний складник концепту ПОМСТА функціонує як нерозривна єдність із ціннісною складовою.

Вікіпедія пропонує наступне визначення: “Помста – дії, що спричиняють шкоду, мета яких – покарати особу чи декількох осіб у відповідь на справжню або уявну образу, несправедливість, насильство і таке інше, вчинені раніше. Справедливо чи ні помста може бути названа формою правосуддя. У деяких культурах помста є нормою і необхідною та благородною справою (наприклад, кровна помста (не обов’язково кривава)). У деяких релігіях, (наприклад, у християнстві), навпаки рекомендується відповідати добром на зло, залишаючи право на помсту тільки Богу” [2]. Крім актуального значення (*покарати у відповідь на образу, несправедливість, насильство*), не менш важливою складовою визначення є оцінна ознака: акцентується увага на негативній оцінці емоції (*дії, що спричиняють шкоду*) та фіксуються певні застереження через релігійний (*рекомендується відповідати добром на зло, залишаючи право на помсту тільки Богу*), правовий (*справедливо чи ні помста може бути названа формою правосуддя*) дискурси.

Таке розуміння концепту активно підтверджується медіа-дискурсом: застереження від неконтрольованих дій фіксуються відомими висловами: “*Мрії про помсту – гріють, але це така штука, яку подають холодною*” [Еспресо, 18.10.2023]. Спостерігаємо власне християнське (православне) розуміння помсти як будь-якої агресії: “*Багато українців відчувають бажання помститися своєму ворогу. Думки про помсту – це не прояв протиправної поведінки, але за умови, що думки не переходять у дії. Тому якщо ви відчуваєте бажання помститися, виконайте техніки дихання або заземлення – це допоможе вам заспокоїтися*” [Одеський обласний центр громадського здоров’я. 06.05.2022]; застереження правового характеру: “*І робити власну армію заручником і сліпим виконавцем нестримного бажання помсти та нашкодити за будь-яку ціну як самоціль — тягне на міжнародний суд*” [ЕСПРЕСО, 19.10.2023].

Водночас СУМ-11 надає таку дефініцію: “ПОМСТА, и, ж. Відплата кому-небудь за вчинену кривду, заподіяне зло і т. ін. // Бажання відплатити за вчинене зло; готовність мстити”. [9].

Як видно із дефініції, головною ознакою визначення на позначення концепту ПОМСТА є емоція як онтологічна категоріальна ознака (*відплата, бажання відплатити, готовність мстити*). Щодо оцінної складової, дефініція визначає нейтральні позиції, що не визначають прямої оцінки в категоріях добра і зла.

Проаналізуємо трактування концепту в новинних текстах: “*Прагну помститися за племінника, який загинув в жовтні минулого року під Куп’янськом, і за товаріша, якого також вбили під Куп’янськом, – ділиться боєць*” [Українська правда, 19.11.2023]. “*Кожен постріл – помста за полеглих побратимів, вбитих окупантами цивільних та спустошені українські міста, наголосили у бригаді*” [5.ua, 21.06.2023]. “*Шоумен та волонтер Сергій Притула і блогер та активіст Сергій Стерненко відкрили збір коштів «на помсту» росіянам за масований обстріл українських міст 10 жовтня*” [Детектор медіа, 10.10.2022]. У наведених прикладах емоція переживається експерієнцером (суб’єкт, який переживає певну емоцію) через наявність каузатора (*полегли побратими, вбиті цивільні, спустошені українські міста, масований обстріл українських міст*), що і пояснює причину такого емоційного стану: помста як відповідь на зло, тому це справедлива, а отже, позитивна емоція.

Наявність експерієнцера, каузатора та емоційного стану пов’язується із екзистен-

ційною ознакою аналізованого поняття [12]. Через вербалізацію аналізованого концепту на синтаксичному рівні демонструється емоція помста як така, що є глибоко інтеріоризованою для кожної особистості українця, містить у собі емоційний досвід як конкретного індивіда, так і соціуму загалом. Тобто, йдеться про зміну інтерпретації існування та функціонування оцінної складової концепту ПОМСТА із нейтральної або негативної на позитивну, як домінуючу в емоційному світі сьогоденних українців, та визначає національно-культурну специфіку концепту загалом. У ситуації війни негативний оцінний компонент перестає бути релевантним та змінює свою якість на позитивну.

Матеріалом розвідки в межах цієї статті також слугували лексичні та фразеологічні одиниці, що репрезентують досліджуваний концепт на рівні синонімічного ряду та є номінативними засобами його мовленнєвої реалізації.

Словник синонімів української мови [4] демонструє такий синонімічний ряд: “ПОМСТА і ПІМСТА, відплата, розплата, ур. мста, покара, ід. смерть за смерть, кров за кров; (квотування) реванш”. Аналогічний синонімічний ряд знаходимо в наступному Словнику синонімів: “ПОМСТА, віддяка (ірон.), відплата, кара, мста, плата, покара, покарання. Фразеологічні синоніми: кровна помста. Приповідки: Зуб за зуб! Кров за кров! Смерть за смерть!” [8].

Синоніми встановлюють диференційні семи досліджуваного концепту: “Відплата за 128 бригаду. Скупчення російських військових обстріляли під час урочистостей” [Суспільне. 21.11.2023]. “Покарання за злочин геноциду в Україні має стосуватися не лише керівництва Росії, зокрема президента Володимира Путіна, а всієї російської держави, переконаний американський дослідник сучасного геноциду в Україні Крістофер Етвуд” [Укрінформ, 16.10.2023]; біблійний фразеологізм стилістично маркує концепт: “Сучасні закони ведення війни, логіка захисту і парадигма гуманізму не передбачає застосування принципу Таліона – око за око. Саме тому Україна, захищаючись, не атакує цивільне населення Росії...” [ЕСПРЕСО, 19.10.2023].

Експлікація аналізованого концепту забезпечується онтологічною персоніфікованою метафорою, за допомогою якої об’єктивується образний складник концепту: “Відплата прийшла: ЗСУ ліквідували окупантів, які розстріляли полонених українських бійців” [ТСН, 03.12.2023]. “Розплата йде”: Буданов відповів, до якого року Росія може вести війну в Україні” [ТСН, 18.09.2023]; група метафор побудована на уподібненні емоції помсти природному стану людини (*тверезість, людський стан*), внутрішньому почуттю провини, відповідальності через словосполучення *кров на руках*: “Справжня помста росіянам буде тоді, коли вони стануть тверезими від розуміння того, що вони роблять. Якщо вони повернуться в людський стан – це й буде помста України. Помста України – це коли росіяни відчують, що у них всіх на руках кров, – письменник Капранов” [Еспресо, 18.10.2023].

Лексема «реванш» визначається її значенням, що змінює каузатор емоційного стану: “РЕВАНШ, у, ч. Відплата за поразку, невдачу, програш і т. ін. у чому-небудь” [9]. Тому цей номінативний засіб мовленнєвої репрезентації активно вживається в контексті, пов’язаному із певними діями окупантів: “У Міноборони назвали основні напрямки наступу окупантів: “хочуть здійснити реванш” [ТСН, 10.09.2023]. “Армія РФ готується взяти реванш і вийти на кордони Донецької та Луганської областей” [Interfax-Україна, 06.09.2023].

Як результат засудження емоції *помста* виникли приклади евфемізації аналізованого концепту, що виражають його зміст іншими словами, замінюючи ім’я

предмета: “Путін планує “звести рахунки” з Пригожиним, але ще не вирішив, як – глава ЦРУ» [Факти. 21.07.2023]. “Мені вже дах зносило, так кортіло “віддячити” москалям за все” [Finanse.ua, 24.05.2022].

Як наслідок дії помсти – повернення відчуття справедливості, відновлення законності фіксуємо у словосполученнях *жага помсти, насолоджуватися помстою: “Жага помсти перемагає, тому настроій бойовий! 67-ма бригада нищить росіян на Лиманському напрямку”* [ТСН, 02.01.2023].

Епітет *звірячий*, який активно поєднується з аналізованою емоцією, уживаний в переносному значенні (2. перен. Лютий, жорстокий, нелюдський. 3. перен., розм. Дуже сильний, надмірний [9]) репрезентує оцінний складник концепту, експлікуючи негативну оцінку і водночас квантитативний аспект значення: “*Танкісти та піхотинці (рашисти) рухалися вперед і з звірячою помстою розстрілювали будинки обабіч, аби нагнати більше страху у тих, хто наважиться бажати бути живим*” [Моя Київщина, 10.07.2023]. “*Звіряча помста та примушення до миру*”: експерт пояснив, навіщо Путін обстрілює Харків” [ТСН 05.01.2024].

Через експресивні контексти (висловлювання) формується експресія емоції *помсти*, у яких за допомогою семантико-стилістичних одиниць виражається суб’єктивне ставлення мовця до змісту, його відповідна емоція. Експресивна потенція наступного прикладу реалізується через фразеологічні експресеми розмовного стилю: “*Зеленський заявив, що хтось має вправити мізки путіну*” [LENTA-UA, 23.09.2022]. “*Розбиті і осоромлені: як ЗСУ дають окупантам перцю на півночі Київщини*” [Суспільне, 17.10.2023].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, емоційний концепт ПОМСТА є результатом складного процесу освоєння українцями мовної та позамовної дійсності, що базуються на реаліях повномасштабної російсько-української війни та вимагає від них неабияких емоційних зусиль.

У структурі аналізованого концепту виокремлено взаємопов’язані між собою три складові його організації: актуальна, образна та оцінна, які актуалізуються в дискурсах новинних стрічок українських онлайн-медіа шляхом номінації, евфемізації та експресії. Унаслідок аксіологічної природи концепту, оцінна складова демонструє тісний зв’язок з актуальною та образною. Основна актуальна складова концепту ПОМСТА визначена дефінітивним аналізом імені концепту та експлікує негативні або нейтральні позиції щодо прямої оцінки в категоріях добра і зла.

Водночас аналіз фактичного матеріалу періоду повномасштабної російсько-української війни засвідчує зміну інтерпретації оцінної складової концепту ПОМСТА. Нейтральний\негативний оцінний компонент перестає бути релевантним та змінює свою якість на позитивну як домінуючу в емоційному світі сьогоденних українців, що підтверджує нестабільність та змінність концепту та кваліфікує його як національно-культурний, етномаркований.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у порівняльному аналізі емоційного концепту ПОМСТА в контексті повномасштабної російсько-української війни в українській та англійській лінгвокультурах.

Список використаної літератури

1. Борисов О. О. Мовна концептуалізація емоцій (на матеріалі сучасних англомовних лексикографічних джерел). *Культура народів Причорномор’я*. 2007. № 110. Т. 1. С. 57–59.

2. Вікіпедія. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Помста> (дата звернення: 03.01.2024).
3. Вільчинська Т. П. Коцептуалізація сакрального в українській поетичній мові 17–18 ст. : монографія. Тернопіль : Джура, 2008. 424 с.
4. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. 5-те вид., опрацьоване і значно доповнене. Львів : БаК, 2014. XIV + 530 с.
5. Кольцова О. С. Функціонування поняття “емоційний концепт” у сучасній лінгвістичній парадигмі. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 19. Т. 1. С. 150–155. URL : <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.27>
6. Кость І. Я. Механізми вербалізації емоційного стану людини в українському прозовому тексті. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2011. № 4. Т. 24 (63). Ч. 2. С. 279–283.
7. Крисанова Т. А. Емоційний концепт: лінгвістичні підходи до вивчення. *Наукові записки. Серія : Філологічна*. 2013. Вип. 33. С. 74–75.
8. Словник синонімів Вусика О. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Vusyk_Oleksii/Slovyk_synonimiv_ukrainskoi_movy/ (дата звернення: 03.01.2024).
9. Тлумачний словник СУМ-11 Онлайн 2023. URL : <https://sum11.com.ua/pomsta/> (дата звернення: 03.01.2024).
10. Храбан Т. Є. Репрезентація емоцій українськими користувачами соціальних мереж за допомогою концепту війна. *Вісник Національного університету оборони України*. 5 (75). 2023. С. 164–171. URL : <https://doi.org/10.33099/2617-6858-23-75-5-164-171>.
11. Що робити з емоціями під час війни? Щоденник емоцій. URL : <https://kr-tmo.mvs.gov.ua/news/show/120> (дата звернення: 06.01.2024).
12. Zhabotynska, S. A. Principles of building conceptual models for thesaurus dictionaries. *Cognition, Communication, Discourse*. 2018. (1), P. 75–92. URL : <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2010-01-05> (дата звернення: 07.01.2024).

References

1. Borysov O. O. Movna kontseptualizatsiia emotsii (na materialy suchasnykh anhlovnykh leksykohrafichnykh dzherel). *Kultura narodov Prychernomoria*. 2007. № 110. Т. 1. S. 57–59.
2. Vikipediia. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Помста> (data zvernennia: 03.01.2024).
3. Vilchynska T. P. Kotseptualizatsiia sakralnoho v ukrainskii poetychnii movi 17 – 18 st. : monohrafiia. Ternopil : Dzhura, 2008. 424 s.
4. Karavanskyi S. Praktychnyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy. 5-te vyd., opratsované i znachno dopovnene. Lviv : BaK, 2014. XIV + 530 s.
5. Koltsova O. S. Funktsionuvannia poniattia “emotsiinyi kontsept” u suchasni linhvistychnii paradyhmi. *Zakarpatski filolohichni studii*. Vyp. 19. Т. 1. S.150–155. URL : <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.27> (data zvernennia:: 03.01.2024).
6. Kost I. Ya. Mekhanizmy verbalizatsii emotsiinoho stanu liudyny v ukrainskomu prozovomu teksti. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V. I. Vernadskoho. Seriia : Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*. 2011. № 4. Т. 24 (63). Ch. 2. S. 279–283.
7. Kryanova T. A. Emotsiinyi kontsept: linhvistychni pidkhody do vyvchennia. *Naukovi zapysky. Seriia : Filolohichna*. 2013. Vyp. 33. S. 74–75.
8. Slovnyk synonimiv Vusyka O. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Vusyk_Oleksii/Slovyk_synonimiv_ukrainskoi_movy/ (data zvernennia: 03.01.2024).
9. Tlumachnyi slovnyk SUM-11 Onlain 2023. URL : <https://sum11.com.ua/pomsta/> (data zvernennia: 03.01.2024).
10. Khraban T. Ye. Rerezentatsiia emotsii ukrainskymy korystuvachamy sotsialnykh merezh za dopomohoiu kontseptu viina. *Visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy*. 5 (75). 2023. S. 164–171. URL : <https://doi.org/10.33099/2617-6858-23-75-5-164-171>. (data zvernennia: 03.01.2024).

11. Shcho robyty z emotsiamy pid chas viiny? Shchodennyk emotsii. URL : <https://kr-tmo.mvs.gov.ua/news/show/120> (data zvernennia: 06.01.2024).

12. Zhabotynska, S. A. Principles of building conceptual models for thesaurus dictionaries. *Cognition, Communication, Discourse*, 2018. (1). P. 75–92. URL : <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2010-01-05>

SPEECH AND STRUCTURAL REALIZATION OF THE EMOTIONAL REVENGE CONCEPT IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN FULL-SCALE WAR

**Liubov Letiucha
Yurii Druz**

*Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
department of foreign philology, translation and teaching methods
Sukhomlynskoho street, 36, ap. 54, 08401, Pereiaslav, Ukraine
phone.: 050 413 08 40
email: letinna@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-0481-850X>
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
department of foreign languages
Oleny Teligy street, 3, ap. 47, 04112, Kyiv, Ukraine
phone.: 067 274 60 16
email: y.m.druz@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8736-3629>*

The article analyzes the emotional REVENGE concept as the result of a complex mastering process of lingual and extra-lingual reality by the Ukrainians. Extra-lingual reality for the Ukrainians today is a full-scale russian-Ukrainian war, which requires enormous emotional effort from them. The emotional REVENGE concept as a structural and semantic formation for representation of knowledge about emotions remains out of researchers' attention, especially as an independent object of study. Therefore, emphasis on the emotional concept in the focus of research in conditions of extreme uncertainty proves feasibility and relevance.

In the structure of the analyzed concept, three interrelated components of its organization are singled out: actual, figurative and evaluative, which are actualized in discourses of Ukrainian online media news pages by nomination, euphemization and expression. As a result of the axiological nature of the concept, the evaluative component shows a close connection with relevant and imaginative. The main relevant component of the REVENGE concept has been defined by definitive analysis of the concept name and determines negative or neutral positions regarding direct assessment in the categories of good and evil.

It has been demonstrated that any concept is in constant motion, undergoes changes in its interpretation depending on the specific historical period. Therefore, the analysis of the actual speech material of the full-scale russian-Ukrainian war period has testified changing the interpretation of the evaluation component of the REVENGE concept. Neutral or negative evaluative component ceases to be relevant and changes its quality to a positive one as dominant in the emotional world of today's Ukrainians, which confirms the instability and variability of the concept and qualifies it as national-cultural, ethno-marked.

Key words: emotional concept, structural organization of the concept, speech representation of the concept, the russian-Ukrainian war.

*Стаття надійшла до редакції 12.03.2024
доопрацьована 18.03.2024
прийнята до друку 27.03.2024*